

Ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käyttö

Kouluterveyskyselyn tuloksia vuosilta 2013–2019

KATI KATAJA & MARIANNE SILÉN & KIRSIMARJA RAITASALO

Alaikäisten maahanmuuttajanuorten päihteiden käyttöä voidaan lähestyä joko ulkomaalaistaustaa tai ikävaihetta painottavista suunnista. Artikkelissa keskitytään näiden kahden risteyskohtaan: siinä tarkastellaan nuorten alkoholin, kannabiksen ja muiden huumeiden käytössä tapahtuneita muutoksia vuosien 2013–2019 aikana. Tulosten mukaan muutokset vuosien välillä olivat pieniä, mutta eri päihteiden käytön esiintyvyydessä oli ryhmien välillä merkittäviä eroja.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Alaikäisten nuorten päihteiden käyttötapojen on todettu olevan toisen tyyppisiä kuin aikuisilla. Esimerkiksi teini-ikäisten nuorten alkoholikäyttöön liittyvä sosiaalinen koodisto ja motiivit poikkeavat osin täysi-ikäisten juomisesta (Demant 2008; Maunu & Simonen 2010). Myöskään laittomien päihteiden, kuten kannabiksen ja muiden huumeiden, käyttö- ja hankintatavat tai niitä koskevat asenteet eivät suoraan vastaa aikuisten tapoja ja asenteita (Karjalainen ym. 2019). Alaikäisten nuorten päihteiden käyttö herättää myös suurempaa huolta kuin täysi-ikäisten, mikä lisää tarvetta keskustella tarkoituksenmukaisista puuttumisen ja ennaltaehkäisyn keinoista (esim. Nordic Welfare Center 2019; Raitasalo 2020).

Alaikäisten nuorten päihteiden käytön yleisyydestä on runsaasti tutkimustietoa. Eurooppalaisen nuorten päihteiden käyttöä käsittelevän koululaistutkimuksen (ESPAD) mukaan raittiiden suomalaisnuorten osuus on lisääntynyt viimeisen kahden vuosikymmenen aikana: vuonna 1999 joka kymmenes 15–16-vuotiaista nuorista ei ollut koskaan juonut alkoholia, vuonna 2019 vastaava

osuus oli reilu 30 prosenttia (Raitasalo & Härkönen 2019). Ilmiö mukaillee monissa muissa länsimaissa samaan aikaan havaittua nuorten juomisen vähenemisen trendiä (Livingston 2014; De Looze ym. 2015; Kraus ym. 2018). Erityisen voimakkaasti nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt Pohjoismaissa (Nordic Welfare Center 2019; ESPAD Group 2020). Suomalaisnuoret käyttävät keskimäärin alkoholia hieman eurooppalaisia ikätovereitaan harvemmin, mutta kerralla juodut määrät ovat keskimääräistä suurempia (ESPAD Group 2020). Kannabiksen käyttö sen sijaan näyttää viime vuosina hieman lisääntyneen, erityisesti pojilla, mutta muiden huumeiden käyttö tässä ikäryhmässä on harvinaista (Raitasalo & Härkönen 2019). Suomalaisnuoret käyttävät huumeita, myös kannabista, eurooppalaisia ikätovereitaan harvemmin (ESPAD Group 2020).

Ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on Suomessa kasvanut tasaisesti viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Vuoden 2020 tilaston mukaan ensimmäisen polven (syntynyt ulkomailla) tai toisen polven (syntynyt Suomessa) ulkomaalaistaustaisia oli Suomessa vajaa puoli miljoonaa. Suurimmat taustamaaryhmät olivat entisen Neu-

vostoliiton alueet, Viro, Irak ja Somalia. (Tilastokeskus 2022.) Aikaisemmissa tutkimuksissa on osoitettu Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten aikuisten päihteen käytön olevan selkeästi vähäisempää muuhun väestöön verrattuna (Prättälä ym. 2012; Koponen ym. 2015; Mäkelä & Skogberg 2020). Eri taustamaaryhmien välillä on kuitenkin eroja: esimerkiksi alkoholinkäyttö on virolaistaustaisilla yleisempää kuin Lähi-idän tai Pohjois-Afrikan alueilta muuttaneilla (Mäkelä & Skogberg 2020). Lisäksi kuten suomalaistaustaisenkin väestön, ulkomaalaistaustaisten henkilöiden päihteen käytön vaihtelua selittävät muun muassa ikä, sukupuoli, koulutustaso ja työllisyystilanne (Salama ym. 2018).

Toistaiseksi Suomessa pysyvästi asuvien ulkomaalaistaustaisten alaikäisten nuorten päihteen käytöstä on varsin niukasti tietoa. Tiedetään, että raittius on ulkomaalaistaustaisilla nuorilla suomalaistaustaisia nuoria selvästi yleisempää (esim. Degni ym. 2010; Haikkola & Trang 2014; Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2017). Muilta osin aikaisempien tutkimusten tulokset ovat kuitenkin ristiriitaisia: kouluterveyskyselyssä huomattiin humalajuomisen olevan yleisintä ensimmäisen polven eli ulkomailla syntyneillä maahanmuuttajapojilla (Matikka ym. 2014), kun taas ESPAD-aineistoon pohjautuvassa tutkimuksessa ulkomaalaistausta ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä humalajuomiseen (Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2017). Myös muiden huumeiden käyttö ja kokeilu olivat yleisempiä ensimmäisen polven ulkomaalaistaustaisilla pojilla kouluterveyskyselyn aineistossa (Matikka ym. 2014), kun ESPAD-tutkimus osoitti vain kannabiksen kokeilun tai käytön olevan ulkomaalaistaustaisilla yleisempää (Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2017).

Aikaisempi tutkimus alaikäisten nuorten päihteen käytöstä haastaakin pohtimaan, ovatko nuorten päihteen käytössä tapahtuneet muutokset samanlaisia eri ulkomaalaistaustan mukaisissa ryhmissä. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että vaikka maahanmuuttajien päihteen käyttö on keskimäärin selvästi vähäisempää kuin vastaanotavan yhteiskunnan väestön, sen on maassaoloajan pidentyessä todettu alkavan ennen pitkää muistuttaa uuden kotimaan käytäntöjä (Amundsen 2012; Salama 2018), viimeistään toisessa polvessa (Hurcombe 2010). Samansuuntainen ilmiö on havaittu myös alaikäisillä maahanmuuttajanuorilla (Gfroerer & Tan 2003). Toisaalta on esitetty myös vastakkaisia tulkintoja. Esimerkiksi Yhdys-

valloissa asuvien aasialaistaustaisten tyttöjen alkoholinkäytön todettiin olevan vähäisempää toisessa kuin ensimmäisessä polvessa, minkä nähtiin johduttavan toisen polven maahanmuuttajatyttöjen vahvemmasta suhteesta vanhempiinsa (Fang & Schinke 2011).

Ulkomaalaistaustaiset ovat hyvin heterogeeninen joukko. He eroavat toisistaan taustamaansa arvojen, normien, lainsäädännön, uskonnon ja kulttuurin suhteen. Myös maahanmuuton syyt ja niiden taustalla olevat kokemukset sekä yksilölliset tavat reagoida uuteen ympäristöön ovat moninaiset. Nämä kaikki tekijät ovat osaltaan yhteydessä siihen, minkälaiseksi heidän suhteensa päihteesiin vastaanottavassa yhteiskunnassa muotoutuu. Heitä kuitenkin yhdistää se, että he jonkinasteisen kulttuurisen muutoksen edessä väistämättä joutuvat omaksumaan uusia tapoja, odotuksia ja asenteita, myös päihteen käyttöön liittyviä. Tämän lisäksi, toisin kuin aikuisia, alaikäisiä ulkomaalaistaustaisia nuoria yhdistää se, että he ovat suomalaisen kouluyhteisön jäsenenä lähes päivittäisessä kontaktissa suomalaistaustaisiin ikätovereihinsa ja näin ollen säännöllisessä vertaissuhteiden vaikutuspiirissä. (esim. Kataja ym. 2016.)

Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tässä artikkelissa tarkastelemme, miten ulkomaalaistaustaisten alaikäisten nuorten alkoholin, kannabiksen ja muiden huumeiden käyttö on muuttanut vuosien 2013 ja 2019 välisenä aikana. Olemme kiinnostuneita erityisesti siitä, miten ulkomaalaistausta on yhteydessä päihteen käytön yleisyyteen ja miten tämä yhteys vaihtelee nuoren sukupuolen sekä koulutusasteen mukaisissa ryhmissä. Tarkastelemalla alaikäisten nuorten päihteen käyttöä tuomme uutta tietoa aikuisten päihteen käytöstä ja päihdekulttuurista monella tapaa eroavaan ilmiöön, joka ei avaudu aikuisväestöön kohdistuvilla tutkimusasetelmilla. Vuosien 2013 ja 2019 välille asettuva tarkastelujakso tarjoaa vankan pohjan tulosten tulkinnalle tuoden näkyviin ilmiöön liittyviä toistuvia piirteitä.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

- Ovatko päihteen käytössä tapahtuneet muutokset samanlaisia kaikissa nuoren ulkomaalaistaustan mukaan muodostetuissa ryhmissä?
- Eroaako suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteen käytön todennäköisyys toisistaan, kun sitä tarkastellaan käytetyn päihteen, sukupuolen ja koulutusasteen vaihdellessa?

Tutkimuksen toteuttaminen

Aineisto

Tutkimus perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman Kouluterveyskyselyn vuosien 2013, 2015, 2017 ja 2019 aineistoihin. Kouluterveyskysely on merkittävä seurantajärjestelmä, jonka tavoitteena on tuottaa monipuolista ja luotettavaa seurantatietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeisiin vastaavuudesta. Kyselytutkimus on suunnattu peruskoulun 4. ja 5. vuosiluokan oppilaille sekä heidän huoltajilleen, 8.- ja 9.-luokkalaisille sekä lukiodien ja ammattioppilaitosten 1. ja 2. vuosikurssin alle 21-vuotiaille opiskelijoille (thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely). Kouluterveyskysely toteutetaan oppilaitoksissa nimettömänä, itsenäisesti täytettävänä kyselynä. Oppilaat täyttävät kyselyn vapaaehtoisesti koulupäivän aikana opettajan valvonnassa. Vuoteen 2015 asti kysely toteutettiin perinteisenä lomakekyselynä, minkä jälkeen on ollut mahdollista valita loma-

kekyselyn ja verkkokyselyn välillä. Kyselyyn voi vastata suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, pohjoissaameksi ja selkokielellä.

Tässä tutkimusaineistossa ovat mukana perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaiden sekä lukio-koulutuksen ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoiden vastaukset. Tutkimusaineiston ulkopuolelle on rajattu 18 vuotta täyttäneet vastaajat. Aineisto kuvaa 8.–9.-luokkalaisten kohdalla hyvin perusjoukkoa, sillä he kaikki ovat Suomessa perusopetuksen piirissä. Aineiston kattavuus 8.–9.-luokkalaisilla oli alhaisimmillaan vuonna 2015 (43 %) ja korkeimmillaan vuonna 2013 (84 %), lukiolaisilla kattavuus on vaihdellut 55 prosenttiin vuonna 2017 ja 77 prosenttiin vuonna 2013 välillä. Ammattiin opiskelevista ei ole saatavilla kattavuustietoja, koska kohdejoukon suuruus ei ole tiedossa. Aineiston kuvaus taustamuuttujien mukaan on esitetty taulukossa 1.

Analyyssimenetelmät

Aineiston tilastolliset analyysit suoritettiin SAS Enterprise Guide -ohjelmistolla. Päihneiden käytön trendejä tarkasteltiin laskemalla prosent-

Taulukko 1. Kouluterveyskyselyn aineisto vuosina 2013–2019

	2013 % (n)	2015 % (n)	2017 % (n)	2019 % (n)
Koulutusaste				
8.–9. luokka	61 (96 207)	48 (49 387)	61 (72 525)	61 (86 324)
lukio	24 (37 921)	30 (31 376)	23 (27 712)	26 (36 137)
aol	15 (23 940)	22 (22 454)	16 (19 348)	13 (17 598)
Ikä, v				
12	0 (90)	0 (48)	0 (148)	0 (224)
13	0 (113)	0 (42)	0 (179)	0 (177)
14	19 (29 463)	15 (15 474)	19 (22 726)	20 (27 618)
15	30 (46 812)	23 (23 961)	29 (34 903)	30 (42 351)
16	27 (43 339)	30 (31 080)	28 (33 202)	27 (38 345)
17	24 (38 251)	31 (32 332)	24 (28 427)	22 (31 344)
Sukupuoli				
Poika	50 (78 726)	49 (50 429)	50 (59 415)	49 (68 253)
Tyttö	50 (79 342)	51 (52 788)	50 (60 170)	51 (71 806)
Ulkomaalaistausta				
Vanhemmat suomalaistaustaisia	90 (139 189)	89 (90 660)	84 (100 872)	88 (118 129)
Toinen vanhempi ulk.taustainen	6 (8 918)	6 (6 396)	7 (7 742)	7 (9 825)
Ulk.taustainen, synt. Suomessa	2 (2 310)	2 (1 779)	2 (2 103)	2 (2 670)
Ulk.taustainen, synt. ulkomailla	3 (3 852)	3 (3 047)	3 (3 445)	3 (4 068)

tiosuudet kunkin päihteen osalta erikseen tutkimusvuosittain ulkomaalaistaustan, koulutusasteen ja sukupuolen mukaisissa ryhmissä. Lineaaristen trendien tilastollista merkitsevyyttä testattiin Cochran-Armitagen testillä (Agresti 2002). Aineiston suuren koon vuoksi tilastollisen merkitsevyyden raja-arvoksi asetettiin $p < 0,01$. Logistisella regressioanalyysillä tarkasteltiin ulkomaalaistaustan mukaisten ryhmien välisiä eroja päihteen käytössä koulutusasteen ja sukupuolen mukaan muodostetuissa ryhmissä. Vertailuryhmänä käytettiin suomalaistaustaisia nuoria. Vastaajien ikä vakioitiin malleissa. Tulokset esitetään odds ratio (OR) -lukuina 95 prosentin luottamusväleillä. Analyysissa olivat mukana ne vastaajat, joilta oli saatavilla tieto kaikista käsitellyistä muuttujista.

Muuttujat

Alkoholinkäyttö. Vastaajilta kysyttiin alkoholinkäytöstä seuraavasti: ”Kuinka usein kaiken kaikkiaan käytät alkoholia, esimerkiksi puoli tölkkiä olutta tai enemmän?”, vastausvaihtoehdot olivat ”kerran viikossa tai useammin”, ”pari kertaa kuukaudessa”, ”noin kerran kuukaudessa”, ”harvemmin” ja ”en käytä alkoholi juomia”. Vastaajat ryhmiteltiin kahteen luokkaan: Ne, jotka olivat käyttäneet alkoholia vähintään kerran viimeisen 30 päivän aikana, ja ne, jotka eivät näin olleet tehneet.

Kannabiksen kokeilu/käyttö. Kannabiksen kokeilua tai käyttöä tiedusteltiin kysymyksellä ”Oletko koskaan kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita – kannabista?”, vastausvaihtoehdot olivat ”en koskaan”, ”kerran”, ”2–4 kertaa”, ”5 kertaa tai useammin”. Vastaajat ryhmiteltiin kahteen luokkaan: Ne, jotka olivat kokeilleet/käyttäneet kannabista vähintään kerran, ja ne, jotka eivät näin olleet tehneet.

Muiden huumeiden kuin kannabiksen kokeilu/käyttö. Muiden huumeiden kokeilua tai käyttöä tiedusteltiin kahdella kysymyksellä ”Oletko koskaan kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita – (1) haistellut jotain huumaavaa ainetta päihtyäksesi ja (2) ekstaasia, amfetamiinia, Subutexia, heroïinia, kokaiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia huumaavia aineita?”, vastausvaihtoehdot molempiin kysymyksiin olivat ”en koskaan”, ”kerran”, ”2–4 kertaa”, ”5 kertaa tai useammin”. Vastaajat ryhmiteltiin kahteen luokkaan: Ne, jotka olivat kokeilleet tai käyttäneet jotain luetelluista huumaavista aineista vähintään kerran, ja ne, jotka eivät näin olleet tehneet.

Ulkomaalaistausta. Lomakkeella kysyttiin vastaajan itsensä sekä äidin ja isän syntymämaata. Ul-

komaalaistaustaisiksi luokiteltiin vastaajat, jotka ilmoittivat, että joko molemmat tai jompikumpi vanhemmista on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaiset luokiteltiin edelleen kolmeen luokkaan: 1) toinen vanhemmista ulkomaalaistaustainen, syntynyt Suomessa, 2) molemmat vanhemmat ulkomaalaistaustaisia, syntynyt Suomessa ja 3) molemmat vanhemmat ulkomaalaistaustaisia, syntynyt ulkomailla. Suomalaistaustaisia vastaajia käytettiin analyyseissa vertailuryhmänä.

Ikä kyselyhetkellä. Vastaajilta tiedusteltiin, minä vuonna ja missä kuussa he olivat syntyneet. Näiden perusteella laskettiin heidän ikänsä kyselyhetkellä.

Tulokset on esitetty erikseen *koulutusasteen* (peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaiset, lukiodien ja ammattioppilaitosten 1.–2. vuosikurssin opiskelijat) ja *sukupuolen* mukaan.

Tulokset

Päihteen kokeilun ja käytön trendit ulkomaalaistaustan ja koulutusasteen mukaan

Tarkasteltaessa eri päihteen kokeilun tai käytön yleisyyttä todettiin, että riippumatta ulkomaalaistaustasta, koulutusasteesta ja sukupuolesta, alkoholinkäyttö viimeisen 30 päivän aikana oli yleisempää kuin kannabiksen tai muiden huumeiden kokeilu tai käyttö elinaikana.

Taulukko 2 osoittaa, että kaikilla koulutusasteilla niin kannabiksen kuin muidenkin huumeiden kokeilu tai käyttö on koko seurantajakson ajan ollut yleisintä ulkomailla syntyneillä pojilla. Sama pätee kuukausittaisen alkoholinkäytön kohdalla peruskoulun 8.–9.-luokkalaisiin poikiin, kun taas toisella asteella opiskelevilla pojilla erot eivät ole yhtä selkeitä. Kuukausittainen alkoholinkäyttö on viime vuosina pojilla vähentynyt tilastollisesti merkitsevästi koulutusasteesta ja ulkomaalaistaustasta riippumatta. Myös kannabis- ja muut huumeekokeilut joskus elinaikana ovat jonkin verran vähentyneet tai pysyneet samalla tasolla muissa ryhmissä paitsi suomalaistaustaisilla lukiolaispojilla, joilla ne ovat hieman lisääntyneet (kannabis, $p = < ,0001$; muut huumeet, $p = ,0007$).

Taulukosta 3 nähdään, että erot kuukausittaisessa alkoholinkäytössä eivät ulkomaalaistaustan mukaisten ryhmien välillä ole tytöillä yhtä selkeitä kuin pojilla. Kuitenkin kannabis- ja muut huumeekokeilut ovat ulkomailla syntyneillä tytöillä olleet koko seurantajakson ajan muita tyttöjä yle-

Taulukko 2. Alkoholia, kannabista ja muita huumeita vuosina 2013–2019 kokeilleiden tai käyttäneiden poikien osuus koulutusasteen ja ulkomaalaistaustan mukaan

	Alkoholia viim. 30 päivän aikana					Kannabista elinaikana					Muita huumeita elinaikana				
	2013	2015	2017	2019	Pr(Z)	2013	2015	2017	2019	Pr(Z)	2013	2015	2017	2019	Pr(Z)
8.–9. luokka															
1	27 %	22 %	21 %	20 %	<,0001	8 %	7 %	7 %	8 %	ns	7 %	8 %	6 %	6 %	<,0001
2	30 %	23 %	22 %	21 %	<,0001	15 %	13 %	12 %	13 %	,0018	11 %	10 %	9 %	9 %	,0084
3	25 %	20 %	19 %	17 %	<,0001	18 %	15 %	15 %	15 %	ns	19 %	17 %	14 %	12 %	<,0001
4	44 %	43 %	41 %	36 %	<,0001	34 %	41 %	36 %	32 %	ns	33 %	41 %	37 %	32 %	ns
Lukio															
1	47 %	42 %	39 %	40 %	<,0001	13 %	13 %	12 %	15 %	<,0001	3 %	4 %	4 %	4 %	,0007
2	48 %	44 %	40 %	40 %	<,0001	22 %	22 %	19 %	22 %	ns	7 %	7 %	5 %	7 %	ns
3	36 %	26 %	29 %	24 %	,0069	24 %	19 %	18 %	19 %	ns	7 %	10 %	9 %	8 %	ns
4	46 %	42 %	39 %	33 %	,0003	31 %	33 %	32 %	28 %	ns	24 %	32 %	24 %	18 %	,0037
Aol															
1	58 %	52 %	49 %	47 %	<,0001	17 %	18 %	15 %	17 %	ns	6 %	7 %	5 %	6 %	ns
2	62 %	50 %	49 %	45 %	<,0001	26 %	27 %	25 %	21 %	ns	12 %	10 %	9 %	6 %	,0003
3	45 %	38 %	30 %	36 %	ns	19 %	26 %	18 %	26 %	ns	11 %	12 %	10 %	15 %	ns
4	70 %	57 %	58 %	42 %	<,0001	39 %	46 %	38 %	30 %	,0048	40 %	40 %	36 %	23 %	<,0001

Ulkomaalaistaustan mukaiset ryhmät:

1 = Suomalaistaustainen

2 = Toinen vanhemmista ulkomaalaistaustainen

3 = Ulkomaalaistaustainen, syntynyt Suomessa

4 = Ulkomaalaistaustainen, syntynyt ulkomailla

Taulukko 3. Alkoholia, kannabista ja muita huumeita vuosina 2013–2019 kokeilleiden tai käyttäneiden tyttöjen osuus koulutusasteen ja ulkomaalaistaustan mukaan

	Alkoholia viim. 30 päivän aikana					Kannabista elinaikana					Muita huumeita elinaikana				
	2013	2015	2017	2019	Pr(Z)	2013	2015	2017	2019	Pr(Z)	2013	2015	2017	2019	Pr(Z)
8.–9. luokka															
1	27 %	20 %	19 %	19 %	<,0001	6 %	5 %	5 %	6 %	ns	7 %	7 %	6 %	7 %	<,0001
2	31 %	23 %	22 %	21 %	<,0001	10 %	11 %	8 %	11 %	ns	11 %	10 %	9 %	9 %	,0004
3	19 %	15 %	12 %	11 %	<,0001	8 %	9 %	6 %	8 %	ns	11 %	10 %	10 %	8 %	ns
4	29 %	25 %	23 %	22 %	,0003	16 %	20 %	15 %	17 %	ns	18 %	19 %	13 %	17 %	ns
Lukio															
1	47 %	41 %	31 %	36 %	<,0001	10 %	9 %	8 %	10 %	ns	3 %	4 %	3 %	3 %	ns
2	48 %	45 %	36 %	38 %	<,0001	18 %	17 %	14 %	17 %	ns	6 %	6 %	5 %	5 %	ns
3	32 %	21 %	21 %	24 %	ns	14 %	10 %	10 %	11 %	ns	6 %	6 %	7 %	5 %	ns
4	35 %	33 %	26 %	28 %	ns	19 %	17 %	11 %	14 %	ns	13 %	10 %	7 %	6 %	,0002
Aol															
1	58 %	53 %	46 %	42 %	<,0001	17 %	19 %	16 %	18 %	ns	8 %	8 %	7 %	7 %	,0014
2	61 %	54 %	49 %	45 %	<,0001	22 %	24 %	24 %	23 %	ns	12 %	10 %	9 %	11 %	ns
3	32 %	33 %	18 %	32 %	ns	19 %	18 %	15 %	18 %	ns	16 %	10 %	10 %	7 %	ns
4	48 %	42 %	31 %	30 %	<,0001	30 %	26 %	24 %	25 %	ns	22 %	17 %	11 %	15 %	ns

Ulkomaalaistaustan mukaiset ryhmät:

1 = Suomalaistaustainen

2 = Toinen vanhemmista ulkomaalaistaustainen

3 = Ulkomaalaistaustainen, syntynyt Suomessa

4 = Ulkomaalaistaustainen, syntynyt ulkomailla

sempiä kaikilla koulutusasteilla. Myös tytöillä alkoholin käyttö on seurantajakson aikana vähentynyt kaikissa koulutusasteen ja ulkomaalaistaustan mukaisissa ryhmissä, paitsi lukioissa ja ammatiloppilaitoksissa opiskelevilla Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla tytöillä, joilla tilastollisesti merkitsevää muutosta ei havaittu. Muutos ei ollut tilastollisesti merkitsevä myöskään lukioissa opiskelevilla ulkomailla syntyneillä tytöillä. Kannabiskokeilujen yleisyydessä ei ole seuranta-aikana tapahtunut tilastollisesti merkitseviä muutoksia missään tarkastellussa tyttöjen ryhmässä. Muiden huumeiden kuin kannabiksen kokeilu tai käyttö ovat vähentyneet kaikissa ulkomaalaistaustan ja koulutusasteen mukaisissa ryhmissä, vaikkakaan erot eivät kaikissa ryhmissä ole tilastollisesti merkitseviä.

Nykytilannetta kuvataksemme tarkastelimme päihteiden kokeilun tai käytön todennäköisyyttä vuonna 2019 sukupuolen ja koulutusasteen mukaisissa ryhmissä logistisen regressioanalyysin avulla. Taulukosta 4 nähdään, että peruskoulun 8.–9.-luokkalaisilla pojilla kuukausittainen alkoholin käyttö oli todennäköisintä niillä, jotka olivat syntyneet ulkomailla (OR = 2,060). Tämä ryhmä erosi tilastollisesti merkitsevästi kaikista muista ulkomaalaistaustan mukaisista ryhmistä. Ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden poikien kohdalla taas alkoholin käytön todennäköisyys oli suomalaistaustaisia pienempi (OR = 0,793). Tytöillä kuukausittaisen alkoholin käytön todennäköisyys oli suurin niillä tytöillä, joilla toinen vanhempi oli ulkomaalaistaustainen (OR = 1,167) ja pienin Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla (OR = 0,503).

Toisin kuin peruskoulun 8.–9.-luokkalaisilla, toisella asteella (lukiot ja ammatilliset oppilaitokset) opiskelevilla ulkomaalaistaustaisilla pojilla alkoholin käytön todennäköisyys oli suomalaistaustaisia poikia pienempi. Näiden kahden ryhmän väliset erot alkoholin käytössä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Poikien, joiden toinen vanhempi oli syntynyt ulkomailla, alkoholin käyttö ei eronnut kummallakaan koulutusasteella merkitsevästi suomalaistaustaisten poikien alkoholin käytöstä. Tyttöjen kohdalla alkoholin käytön riski oli pienin sekä lukioissa että ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla ulkomaalaistaustaisilla tytöillä.

Erot kannabiksen ja muiden huumeiden kokeiluissa suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten nuorten välillä olivat suurempia kuin alkoholin kohdalla. Perusopetuksen 8.–9.-luokka-

laisilla kannabiksen ja muiden huumeiden kokeilu tai käyttö oli suomalaistaustaisia poikia todennäköisempää kaikissa ulkomaalaistaustaisten poikien ryhmissä. Todennäköisyys kokeilla tai käyttää kannabista ja muita huumeita oli suurin ulkomailla syntyneillä pojilla (OR = 5,164; OR = 7,258). Myös tytöillä kannabiksen ja muiden huumeiden kokeilun tai käytön todennäköisyys oli ulkomailla syntyneillä suurin (OR = 2,946; OR = 2,974).

Lukiossa opiskelevilla pojilla todennäköisyys kokeilla tai käyttää kannabista ja muita huumeita oli suomalaistaustaisia suurempi kaikissa ulkomaalaistaustaisten ryhmissä. Lukiolaispojista ulkomailla syntyneet olivat merkitsevästi suomalaistaustaisia todennäköisemmin kokeilleet tai käyttäneet kannabista (OR = 2,111) ja kaikkia muita ryhmiä merkitsevästi todennäköisemmin kokeilleet tai käyttäneet muita huumeita kuin kannabista (OR = 4,993). Samoin ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat ulkomailla syntyneet pojat olivat muita ulkomaalaistaustan mukaisia ryhmiä todennäköisemmin kokeilleet tai käyttäneet kannabista (OR = 2,122) tai muita huumeita (OR = 4,779).

Lukiossa opiskelevista tytöistä kannabista olivat todennäköisimmin kokeilleet tai käyttäneet tytöt, joiden toinen vanhempi oli ulkomaalaistaustainen (OR = 1,756), tosin erot ulkomaalaistaustan mukaisten ryhmien välillä eivät olleet luottamusvälien tarkastelun perusteella tilastollisesti merkitseviä. Muiden huumeiden kokeilu tai käyttö oli suomalaistaustaisia lukiolaistyttöjä todennäköisempää kaikissa ulkomaalaistaustan mukaisissa ryhmissä, joskaan ryhmät eivät eronneet tilastollisesti merkitsevästi toisistaan. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla tytöillä kannabiksen ja muiden huumeiden kokeilu tai käyttö olivat todennäköisimpiä ulkomailla syntyneillä (OR = 1,634; OR = 2,440).

Yhteenveto ja pohdinta

Artikkelissa tarkasteltiin, miten alaikäisten ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käyttö on muuttunut vuosien 2013 ja 2019 välillä ja eroavatko ulkomaalaistaustan mukaan tarkastellut ryhmät toisistaan. Lisäksi selvitettiin, miten ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käytön todennäköisyys eroaa suomalaistaustaisista, kun huomioidaan päihdetyyppi (alkoholi, kannabis, muut huumeet), sukupuoli sekä koulutusaste. Ky-

Taulukko 4. Alkoholin, kannabiksen ja muiden huumeiden kokeilun tai käytön ikävakioitu todennäköisyys vuonna 2019 ulkomaalaistaustaan mukaisissa ryhmissä sukupuolen ja koulutusasteen mukaan, OR, 95% CI

Koulutusaste Sukupuoli	Alkoholi		Kannabis		Muut huumeet	
	OR	95 % CI	OR	95 % CI	OR	95 % CI
Perusopetus 8. ja 9. luokka						
Poika						
Molemmat vanhemmat suomalaistaustaisia	1		1		1	
Toinen vanhemmista ulk.taustainen	1,035	0,934–1,147	1,663	1,465–1,888	1,620	1,403–1,870
Ulk.taustainen, syntynyt Suomessa	0,793	0,649–0,969	2,062	1,674–2,539	2,301	1,837–2,882
Ulk.taustainen, syntynyt ulkomailla	2,060	1,834–2,314	5,164	4,573–5,833	7,258	6,418–8,208
Tyttö						
Molemmat vanhemmat suomalaistaustaisia	1		1		1	
Toinen vanhemmista ulk.taustainen	1,167	1,067–1,277	1,939	1,720–2,186	1,419	1,247–1,615
Ulk.taustainen, syntynyt Suomessa	0,503	0,402–0,631	1,362	1,057–1,757	1,275	0,991–1,640
Ulk.taustainen, syntynyt ulkomailla	1,104	0,954–1,277	2,946	2,501–3,469	2,974	2,528–3,499
Lukio						
Poika						
Molemmat vanhemmat suomalaistaustaisia	1		1		1	
Toinen vanhemmista ulk.taustainen	0,975	0,851–1,117	1,599	1,361–1,879	1,841	1,412–2,400
Ulk.taustainen, syntynyt Suomessa	0,466	0,347–0,624	1,338	0,972–1,842	2,124	1,332–3,386
Ulk.taustainen, syntynyt ulkomailla	0,673	0,524–0,865	2,111	1,624–2,745	4,993	3,632–6,863
Tyttö						
Molemmat vanhemmat suomalaistaustaisia	1		1		1	
Toinen vanhemmista ulk.taustainen	1,111	0,997–1,239	1,756	1,522–2,027	1,659	1,313–2,097
Ulk.taustainen, syntynyt Suomessa	0,560	0,440–0,711	1,175	0,857–1,610	1,749	1,129–2,710
Ulk.taustainen, syntynyt ulkomailla	0,652	0,521–0,815	1,385	1,037–1,851	1,870	1,228–2,849
Ammatillinen oppilaitos						
Poika						
Molemmat vanhemmat suomalaistaustaisia	1		1		1	
Toinen vanhemmista ulk.taustainen	0,879	0,738–1,046	1,247	1,005–1,547	1,050	0,729–1,511
Ulk.taustainen, syntynyt Suomessa	0,598	0,410–0,873	1,606	1,064–2,425	2,468	1,447–4,210
Ulk.taustainen, syntynyt ulkomailla	0,757	0,580–0,987	2,122	1,596–2,820	4,779	3,469–6,583
Tyttö						
Molemmat vanhemmat suomalaistaustaisia	1		1		1	
Toinen vanhemmista ulk.taustainen	1,100	0,895–1,352	1,353	1,062–1,725	1,650	1,190–2,288
Ulk.taustainen, syntynyt Suomessa	0,658	0,399–1,084	0,894	0,479–1,670	0,955	0,383–2,384
Ulk.taustainen, syntynyt ulkomailla	0,624	0,434–0,895	1,634	1,117–2,389	2,440	1,529–3,895

symyksenasettelultaan artikkeli asettuu keskeisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin Suomessa. Maahanmuuttajien määrä edelleen kasvaa ja maahanmuuttokysymys nousee esiin monissa eri yhteyksissä. Samalla päihteiden käyttö ja niihin liittyvät asenteet ovat viime vuosina muuttuneet niin alkoholin (Alkoholijuomien..., 2021) kuin laittomien päihteiden, erityisesti kannabiksen osalta (Hakkarainen 2021).

Analyysin pohjalta voidaan kokoavasti todeta, että riippumatta ulkomaalaistaustasta, koulu-

tusasteesta ja sukupuolesta, alkoholi on edelleen alaikäisten nuorten yleisimmin käyttämä päihde Suomessa, vaikka sen käyttö onkin jonkin verran vähentynyt seurantajakson aikana. Vaikka alkoholinkäyttö on pääsääntöisesti yleisempää suomalaistaustaisilla nuorilla, peruskoulussa opiskelevilla pojilla se on kuitenkin yleisintä ulkomaila syntyneillä. Heillä myös kannabiksen ja muiden huumeiden kokeilu tai käyttö on ollut muita ryhmiä yleisempää. Toisaalta kannabiksen, kuten myös muiden huumeiden, kokeilu tai käyttö

ovat lisääntyneet vain suomalaistaustaisilla lukio-
lajipojilla. Alaikäisten päihteiden käyttöön liitty-
vissä muutoksissa aikavälillä 2013–2019 ei ilme-
ne merkittäviä eroja ulkomaalaistaustan mukaan.

Aikaisemmat tutkimushavainnot siitä, että maa-
hanmuuttajataustaisilla nuorilla päihteiden käyt-
tö on yleisesti ottaen vastaanottavan maan väes-
tön käyttöä vähäisempää (Degni ym. 2010; Haik-
kola & Trang 2014; Järvinen-Tassopoulos & Rai-
tasalo 2017), saavat tukea alkoholin osalta tämän
tutkimuksen tuloksista. Huumeiden kokeilu tai
käyttö on kuitenkin tulostemme perusteella ylei-
sempää ulkomaalaistaustaisilla nuorilla. Kokonais-
kuva saakin uusia piirteitä, kun päihteiden käyt-
töä tarkastellaan tarkemmin ulkomaalaistaustan
mukaisissa ryhmissä. Ensimmäisen polven maa-
hanmuuttajapoikien muita yleisempi alkoholin
ja muiden huumeiden käyttö (vrt. Matikka
ym. 2014) toistuu tutkimuksessamme eri aineis-
tonkeruuvuosina, vaikka populaatio vaihtuu. Il-
miötä ei siis voida selittää sattumalla tai yksilöl-
lisillä eroilla. Näin ollen aikaisempien tutkimus-
ten havainnot siitä, että maahanmuuttajien päih-
teiden käyttö alkaa viimeistään toisessa polvessa
muistuttaa vastaanottavan yhteiskunnan käyttö-
tapoja (Hurcombe 2010), eivät näyttäisi omien
tulostemme valossa, eli alaikäisten kohdalla, täysin
pätevän.

Aikaisempi tutkimus on nostanut esiin maa-
hanmuuttajien päihteiden käytön liittyvän yri-
tykseen lääkityä maahanmuuttotaustaan yhtey-
dessä olevia vaikeuksia, kuten kokemuksia rasis-
mista tai pakolaistaustaan liittyviä traumakoke-
muksia (esim. Cardoso 2018; Stone & Carlisle
2017; Horyniak ym. 2016). Nämä tekijät voivat
osaltaan selittää tutkimuksemme maahanmuut-
tajanuorten päihdekokeiluja tai käyttöä. Tämän
tulkinnan vahvistamiseksi tarvitaan kuitenkin lis-
ää tutkimusta muun muassa päihteiden käytön
ja muiden hyvinvointiongelmien välisestä yhtey-
destä sekä laadullisesti painottuneita tutkimusase-
telmiä. Toisaalta on harhaanjohtavaa tulkita ala-
ikäisten ulkomaalaistaustaisten nuorten päih-
teiden käyttöä yksiselitteisesti signaalina ongelmis-
ta, erityisesti kun sitä peilataan suomalaistaustaisten
nuorten edelleen varsin yleiseen alkoholin-
käyttöön sekä kannabiksen käytön yleistymiseen.
Tutkimukset alaikäisten nuorten juomisen sosi-
aalista motiiveista (Maunu & Simonen 2010;
Demant 2008) sekä toisaalta aiempaa liberaalim-
pi suhtautuminen kannabikseen (Hakkarainen
& Karjalainen 2017) eivät aseta päihteiden käyt-

töä automaattisesti ongelmakehyksiin. Aikuisuu-
den maailmaan tutustuminen ja riskikäyttäyty-
minen kuuluvat osaltaan nuoren aikuiseksi kas-
vamisen ja itsenäistymisen prosessiin (Honkatu-
kia ym. 2006; Paju 2011), eikä ole perusteltua
sulkea ulkomaalaistaustaisia nuoria tämän tulkin-
takehysten ulkopuolelle. Ulkomaalaistaustainen
nuori saattaakin siten olla vain mukana nuorisol-
le tyypillisissä rajoja kokeilevissa irtiottoissa, joihin
liittyy muun muassa huumeekokeiluja niiden yhä
helpomman saatavuuden seurauksena.

Koulutusasteen rooli tässä kokonaisuudessa on
myös kiinnostava. Ulkomaalaistaustaiset nuoret
jatkatavat opintojaan toiselle asteelle koko ikäluok-
kaa harvemmin, mutta toisen asteen koulutukseen
jatkatavat valitsevat todennäköisemmin lukion kuin
ammattillisen oppilaitoksen (Kilpi-Jakonen 2011).
Lisäksi ulkomaalaistaustasta riippumatta lukioihin
valikoituu todennäköisesti useammin nuoria, joil-
la riskikäyttäytyminen, kuten päihteiden käyttö,
on vähäisempää kuin ammattillisen koulutuksen
valinneilla tai kokonaan koulutuksen ulkopuolel-
le jääneillä nuorilla (esim. Ruokolainen & Mä-
ki 2015). On hyvä myös huomioida kouluyhtei-
sön epävirallisten normien merkitys ja esimerkik-
si luokan suosittujen oppilaiden vaikutus ikätove-
reidensa kannabiksen käyttöön ja siihen liittyviin
asenteisiin (Hakkarainen ym. 2015). Nämä kysy-
mykset suuntaavat katseen kohti nuorten vertais-
suhteita ja vapaa-ajan käyttötapoja, joilla on to-
dettu olevan yhteys nuorten, myös ulkomaalais-
taustaisten, päihteiden käyttöön (esim. Järvinen-
Tassopoulos & Raitasalo 2015; Badr ym. 2014).
Esimerkiksi ammattikoulua käyvien ensimmäisen
polven maahanmuuttajapoikien muita ryhmiä
suurempaa riskiä kannabis- ja muihin huumeke-
keiluihin voidaan näin ollen tulkita toisaalta vali-
koitumismekanismiin, toisaalta vertaissuhteiden
vaikutukseen nojaavilla tulkinnoilla.

Tarkastelumme liittyy joitakin rajoituksia, jot-
ka on hyvä ottaa huomioon tulosten tulkinnas-
sa ja yleistämisessä. Ulkomaalaistaustaisten ryh-
mät ovat aineistossamme kooltaan pieniä ja niis-
sä saattaa olla vaihtelua eri aineistonkeruuvuosi-
na. Lisäksi ryhmien heterogeenisyys jää tämän tut-
kimuksen luokittelussa tavoittamatta, koska vas-
taajia ei ole mahdollista tarkastella heidän tausta-
maansa mukaan, ja esimerkiksi yleisimmät tausta-
maaryhmät kunakin aineistonkeruuvuotena vaih-
televat. Näin ollen aineistomme nuorten entisten
kotimaiden päihteiden käyttötapojen ja -asentei-
den vaikutusta ei tarkastelussamme pystytä huo-

mioimaan, vaikka niissä on osoitettu esiintyvän suurta vaihtelua eri maiden välillä (WHO 2018; World Drug Report 2021). On myös mahdollista, että kielen osaamattomuus tai kielivaikeudet ovat vaikeuttaneet joidenkin ulkomaalaistaustaisten nuorten vastaamista.

Kouluterveyskyselyyn aineisto edustaa periaatteessa koko peruskoulun 8.–9. luokilla opiskelevien ikäluokkaa. Toisella asteella, erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien kohdalla aineiston edustavuus on kuitenkin alhaisempi. Aineistosta puuttuvat ne, jotka eivät ole jatkaneet peruskoulusta toisen asteen koulutukseen, koska aineisto on kerätty ennen toisen asteen koulutuksen muuttumista pakolliseksi vuonna 2021. Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä tulevat kouluterveyskyselyt tulevat tavoittamaan kaikki alle 18-vuotiaat nuoret (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020), ja tämä todennäköisesti vaikuttaa myös tarkasteltujen kysymysten antamaan kuvaan nuorten päihteiden käytöstä.

Eräs tutkimuksen luotettavuutta mahdollisesti heikentävä tekijä on päihdekokemusten mahdollinen yli- tai aliraportointi. Eurooppalaiseen koululaisten päihteiden käyttöä kartoittavaan ESPAD-kyselyyn kohdistunut tutkimus kuitenkin osoitti, että nuoret vastasivat päihdekysy-

myksiin pääsääntöisesti totuudenmukaisesti, ja niissä harvoissa tapauksissa, kun eivät näin tehneet (n. 3 %), he pyrkivät pikemmin aliraportoimaan päihdekokemuksiaan (Hibell ym. 2015). Kouluterveyskysely on aineistonkeruutapana hyvin samankaltainen, joten on perusteltua olettaa, että se on tavoittanut luotettavasti nuorten todellisen päihteiden käytön. Lisäksi ei ole syytä olettaa, että mahdollinen yli- tai aliraportointi olisi muuttunut tutkimusajanjakson aikana, eli sillä ei ole vaikutusta päihteiden käytön trendien tarkasteluun.

Ulkomaalaistaustaisten alaikäisten nuorten päihteiden käyttöä on mahdollista selittää useita tulkinnallisista suunnista. On hyvä tiedostaa, että valittu tulkintakehys vaikuttaa siihen, millaisena yhteiskunnallisena ilmiönä se tuotetaan. Haluamme tällä tutkimuksella suunnata katsetta yksilöllisistä tekijöistä enemmän kohti ulkomaalaistaustaisten ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Ulkomaalaistaustaisten nuorten päihdekokeiluja ja -käyttöä sekä sen taustalla olevia syitä pitäisi pyrkiä tunnistamaan moninäkökulmaisesti ja tämän mukaan suuntaamaan resursseja nuorten auttamiseen kouluterveydenhuollossa sekä muissa nuorille suunnatuissa palveluissa.

Saapunut 15.2.2022
Hyväksytty 7.6.2022

KIRJALLISUUS

- Agresti, Alan (2002) *Categorical data analysis*, 2nd edn. New York: Wiley.
- Alkoholijuomien kulutus 2020 (2021) *Alkoholijuomien kulutus väheni 5,2 prosenttia*. Tilastoraportti 07/2021. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Amundsen, Ellen J. (2012) Low level of alcohol drinking among two generations of non-Western immigrants in Oslo: a multi-ethnic comparison. *BMC Public Health* 12, 535.
- Badr, Lina K. & Taha, Asma & Dee, Vivien (2014) Substance abuse in Middle Eastern adolescents living in two different countries: spiritual, cultural, family and personal factors. *Journal of Religion and Health* 53 (4), 1060–1074.
- Cardoso, Jodi B. (2018) Running to stand still: Trauma symptoms, coping strategies, and substance use behaviors in unaccompanied migrant youth. *Children and Youth Services Review* 92, 143–152.
- Degni, Filio & Suominen, Sakari & Kauhanen, Jussi & El Ansari, Walid (2010) Religious-ethnic differences in alcohol consumption and abstinence among 15-17-year-old adolescent attending school in Turku, Finland. *Finnish Journal of Ethnicity & Migration* 5 (2), 63–69.
- De Looze, Margaretha & Raaijmakers, Quinten & ter Bogt, Tom & Bendtsen, Pernille & Farhat, Tilda & Ferreira, Mafalda ym. (2015) Decreases in ado-

- lescent weekly alcohol use in Europe and North America: evidence from 28 countries from 2002 to 2010. *European Journal of Public Health* 25, 69–72.
- Demant, Jakob (2008) *Liquid socialities: Approaches to youth' alcohol experiences*. Copenhagen: Department of Sociology, University of Copenhagen.
- ESPAD Group (2020) *ESPAD Report 2019. Results from the European School Survey Project on Alcohol and other Drugs*. Luxembourg: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.
- Fang, Ling & Schinke, Steven P. (2011) Alcohol use among Asian American adolescent girls: The impact of immigrant generation status and family relationships. *Journal of Ethnicity in Substance Abuse* 10, 275–294.
- Gfroerer, Joseph C. & Tan, Lucilla L. (2003) Substance use among foreign-born youths in the United States: Does the length of residence matter? *American Journal of Public Health* 93 (11), 1892–1895.
- Haikkola, Lotta & Trang, Le (2014) Tupakointi ja muiden päihteiden käyttö. Teoksessa Katja Wickström & Lotta Haikkola & Tiina Laatikainen (toim.) *Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi. Tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista*. Työpöytä 17/2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos, 55–59.
- Hakkarainen, Pekka & Karjalainen, Karoliina & Raitasalo, Kirsimarja & Sorvala, Veli-Matti (2015) School's in! Predicting teen cannabis use by conventionality, cultural disposition and social context. *Drugs: Education, Prevention & Policy* 22 (4), 344–351.
- Hakkarainen, Pekka & Karjalainen, Karoliina (2017) Pilvee, pilvee. Kannabiksen käyttötavat, käyttäjät ja poliittiset mielipiteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 82 (1), 19–32.
- Hibell, Björn & Molinaro, Sabrina & Siciliano, Valeria & Kraus Ludwig (2015) *The ESPAD validity study in four countries in 2013*. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Honkatukia, Päivi & Nyqvist, Leo & Pösö, Tarja (2006) Rikokset nuorten ”juttuina” – narratiivisen lähestymistavan mahdollisuuksia. Teoksessa Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori (toim.) *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta.
- Horyniak, Danielle & Melo, Jason & Farrell Risa M. & Ojeda Victoria D. & Strathee, Steffanie A. (2016) *Epidemiology of substance use among forced migrants: A global systematic review*. *PLoS ONE* 11 (7), e0159134.
- Hurcombe, Rachel & Bayley, Mariana & Goodman, Anthony (2010) *Ethnicity and alcohol. A review of the UK literature*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Järvinen-Tassopoulos, Johanna & Raitasalo, Kirsimarja (2017) *Ulkomaalaistaustaisten 9.-luokkalaisten nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – Eurooppalaisen koululaiskyselyn tuloksia vuodelta 2015*. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 54, 184–195.
- Karjalainen, Karoliina & Hakkarainen, Pekka & Raitasalo, Kirsimarja (2019) *Nuorten huumeiden käyttö. Tarkastelussa alaikäiset ja täysi-ikäiset nuoret*. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (3), 312–321.
- Kataja, Kati & Pirskanen, Henna & Simonen, Jenni (2016) *Kulttuurien kaleidoskooppi – maahanmuuttajat ja suomalaiset juomatavat*. Teoksessa Marja Holmila & Kirsimarja Raitasalo & Christoffer Tigerstedt (toim.) *Sukupuolvien sillat ja kasvamisen karikat – vanhemmat, lapset ja alkoholi*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos, 99–117.
- Kilpi-Jakonen, Elina (2011) *Continuation to upper secondary education in Finland: Children of immigrants and the majority compared*. *Acta Sociologica* 52 (1), 77–106.
- Koponen Päivi & Skogberg, Natalia & Suominen, Liisa & Borodulin, Katja & Laatikainen, Tiina & Koskinen, Seppo (2015) *Elintavat. Ulkomaalaistaustaisilla vaihtelevasti terveyttä edistäviä ja heikentäviä tekijöitä*. Teoksessa Tarja Nieminen & Hanna Sutela & Ulla Hannula (toim.) *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Helsinki: Tilastokeskus, 141–150.
- Kraus, Ludwig & Seitz, Nicki-Nils & Piontek, Daniela & Molinaro, Sabrina & Siciliano, Valeria & Gutormsson, Ulf & Arpa, Sharon ym. (2018) 'Are the times a-changin'?' Trends in adolescent substance use in Europe. *Addiction* 113, 1317–1332.
- Livingston, Michael (2014) Trends in non-drinking among Australian adolescents. *Addiction* 109, 922–929.
- Matikka, Anni & Luopa, Pauliina & Kivimäki, Hanne & Jokela, Jukka & Paananen, Reija (2014) *Maahanmuuttajataustaisen 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2013*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos.
- Maunu, Antti & Simonen, Jenni (2010) *Miksi juodaan? Nuoret, humala ja sosiaalisuus*. Teoksessa Pia Mäkelä & Heli Mustonen & Christoffer Tigerstedt (toim.) *Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968–2008*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos, 85–98.
- Mäkelä, Pia & Skogberg, Natalia (2020) *Alkoholi. Teoksessa Hannamaria Kuusio & Anna Seppänen & Satu Jokela & Laura Somersalo & Eero Lilja (toim.) Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018-2019*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos, 144–147.
- Nordic Welfare Center (2019) *What's new about adolescent drinking in the Nordic countries? A report on Nordic studies of adolescent drinking habits in 2000–2018*. Helsinki: Nordic Welfare Center.
- Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>
- Paju, Petri (2011) *Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Prättälä, Ritva & Mustonen, Heli & Koponen, Päivi & Laatikainen, Tiina (2012) *Tupakointi sekä alko-*

- holin ja kannabiksen käyttö. Teoksessa Anu Castaneda & Shadia Rask & Päiviikki Koponen & Mulki Mölsä & Seppo Koskinen (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 165–172.
- Raitasalo, Kirsimarja (2020) Nuorten päihdeongelmien hoito – katsaus kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen. Teoksessa Tarja Heino (toim.) Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö, 127–142.
- Raitasalo, Kirsimarja & Härkönen, Janne (2019) ESPAD-tutkimuksen perustulokset 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkojulkaisu: www.terveytemme.fi/espada (luettu 22.10.2021)
- Ruokolainen, Otto & Mäki, Netta (2015) Koulutuksellinen asema ja päihteiden käyttö nuorilla: erot ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukiossa opiskelevilla. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 52, 47–59.
- Salama, Essi & Niemelä, Solja & Suvisaari, Jaana & Laatikainen, Tiina & Koponen, Päiviikki & Castaneda, Anu E. (2018) The prevalence of substance use among Russian, Somali and Kurdish migrants in Finland: a population-based study. *BMC Public Health* 18, 651.
- Stone, Andrea L. & Carlisle, Shauna K. (2017) Racial bullying and adolescent substance use: An examination of school-attending young adolescents in the United States. *Journal of Ethnicity in Substance Use* 16 (1), 23–42.
- Tilastokeskus (2022) Ulkomaalaistaustaiset. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html> (luettu 16.5.2022)
- WHO (2018) Global status report on alcohol and health 2018. Geneva: World Health Organization.
- World Drug Report 2021. Vienna: United Nations. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr2021.html> (luettu 2.2.2022)

ENGLISH SUMMARY

Kati Kataja & Marianne Silén & Kirsimarja Raitasalo: Substance use among young people with a foreign background. Results from the School Health Promotion Survey in 2013–2019 (Ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käyttö. Kouluterveyskyselyn tuloksia vuosilta 2013–2019)

The growth of migration and changes in substance use and associated attitudes raise interest in studying time trends in substance use among people with a foreign background. This study explores changes in drinking and the use of cannabis and other illicit drugs among underage youth in different foreign background groups. The focus is on how foreign background is associated with the prevalence of substance use and how this association varies according to gender and education level. The study uses data from the School Health Promotion Surveys in 2013, 2015, 2017 and 2019, looking at 8th and 9th graders from comprehensive school and 1st and 2nd graders from upper secondary and vocational schools. The statistical significance of changes over time was tested with Cochran-Armitage

trend test, and differences in substance use according to foreign background were analysed in separate groups based on gender and education level using logistic regression.

The results indicate that alcohol continues to be the most used substance among underage youth in Finland. No marked differences were seen between different foreign background groups in underage youths' substance use during the study period. We also found that compared to their peers, boys who were born abroad were more likely to use all substance types at comprehensive school level, and cannabis and other illegal drugs at vocational school level. The results suggest that more attention should be paid to the relationship between young people with a foreign background and society. Resources should be put to use to better acknowledging the motives of underage youths' substance use and to improving access to school health care and other services for young people.

Keywords: foreign background, youth, alcohol, cannabis, illicit drugs.

KIRJOITTAJAT

Kataja, Kati, VTT, yliopistonlehtori, Itä-Suomen yliopisto ([kati.kataja\[at\]uef.fi](mailto:kati.kataja[at]uef.fi))

Silén, Marianne, YTT, yliopistonlehtori, Lapin yliopisto ([marianne.silen\[at\]ulapland.fi](mailto:marianne.silen[at]ulapland.fi))

Raitasalo, Kirsimarja, YTT, erikoistutkija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ([kirsimarja.raitasalo\[at\]thl.fi](mailto:kirsimarja.raitasalo[at]thl.fi))